

COVID-19 İZOLASYON SÜRECİNDE AŞK; KADINLARIN İLİŞKİ DOYUMU VE ÇİFT UYUMUNUN CİNSEL SIKINTIYA ETKİSİ

Love in The Covid-19 Isolation Period: The Effect Of Women's Relationship Satisfaction and Dyadic Adjustment On Sexual Distress

Seyhan ÇANKAYA¹, Hüsna EKİN ATEŞ¹

ÖZET

Amaç: COVID-19 izolasyon sürecinde üreme çağındaki kadınların ilişki doyumu ve çift uyumunun cinsel sıkıntıya (CS) etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Araştırma tanımlayıcı tipte dizayn edilmiştir. Veriler, 1 Nisan- 20 Temmuz 2021 tarihleri arasında kişisel bilgi formu, İlişki Doymu Ölçeği (İDÖ), Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği (YÇUÖ) ve Kadın CS Ölçeği (KCSÖ) kullanılarak 324 kadından çevrimiçi olarak toplanmıştır.

Bulgular: Araştırmaya katılan 234 kadından 117'si (%36,1), CS için kesme noktasının (KCSÖ $\geq 11,5$) üstünde puan almıştır. COVID-19 izolasyon sürecinde, cinsel yaşamından memnun olmama durumu (OR=0,206), izolasyon sürecinde cinsel istek yoğunluğunda azalma durumu (OR=0,505), İDÖ (OR=0,112) ve YÇUÖ (OR=1,052) ölçek puanı düşük olan kadınların %34 oranında ($\chi^2 = 95,038$, $p < 0,001$) CS'ları için önemli risk faktörleri olarak belirlenmiştir. İzolasyon sürecinde; gelir düzeyinde azalma olan, cinsel ilişki sıklığı azalan (ay da bir) ve cinsel kaçınma davranışında bulunan kadınların daha fazla CS yaşadıkları tespit edilmiştir ($p < 0,05$).

Sonuç: COVID-19 izolasyon sürecinde, kadınların cinsel yaşamından memnun olmaması, cinsel istek yoğunluğunda azalma olması, ilişki doyumu ve çift uyumlarının düşük olması CS yaşama durumları için önemli belirleyiciler olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 İzolasyon Süreci; Cs; Çift Uyumu; İlişki Doymu; Kadın; Ebelik Bakımı

ABSTRACT

Objective: To determine the effect of relationship satisfaction and dyadic adjustment on sexual distress in women of reproductive age during the COVID-19 isolation period.

Material and Methods: This is a descriptive study. Data were collected online from 324 women between April 1 and July 20, 2021 using a personal information form, the Relationship Satisfaction Scale (RSS), the Revised Dyadic Adjustment Scale (RDAS), and the Female Sexual Distress Scale (FSDS).

Results: Of the 234 women, 117 (36.1%) scored above the cut-off point for sexual distress (FSDS ≥ 11.5). During the COVID-19 isolation period, those not being satisfied with sexual life (OR=0.206), decreased sexual desire intensity during the isolation period (OR=0.505), and receiving lower RSS (OR=0.112) or RDAS scores (OR=1.052) were found to be important risk factors for sexual distress at 34% ($\chi^2 = 95.038$, $p < 0.001$). During the isolation period, it was determined that women with a decrease in income, a decrease in the frequency of sexual intercourse (once a month), and women with sexual avoidance had more sexual distress ($p < 0.05$).

Conclusion: It was found that women's dissatisfaction with their sexual life, decrease in the intensity of their sexual desire, and low relationship satisfaction and dyadic adjustment were important determinants of sexual distress.

Keywords: Covid-19 Isolation Period; Sexual Distress; Dyadic Adjustment; Relationship Satisfaction; Woman; Midwifery Care

¹Selçuk Üniversitesi,
Alaeddin Keykubat Kampüsü,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Ebelik Bölümü,
Konya/Türkiye

Seyhan ÇANKAYA, Dr. Öğr. Ü.
(0000-0003-0433-2515)
Hüsna EKİN ATEŞ,
(0000-0002-0364-6494)

İletişim:

Dr. Öğr. Ü. Seyhan ÇANKAYA
Selçuk Üniveristesi, Alaeddin Keykubat
Kampüsü, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Ebelik Bölümü, Konya, Türkiye.

Geliş tarihi/Received: 08.09.2021

Kabul tarihi/Accepted: 08.12.2021

DOI: 10.16919/bozoktip.993064

Bozok Tıp Derg 2021;11(4):29-37

Bozok Med J 2021;11(4):29-37

Giriş

COVID-19'un hızla dünya çapına yayılmasıyla Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü pandemi olarak ilan etti ve birçok ülkede yayılımın engellenmesi için sınırların kapatılması, ulaşımın kısıtlanması, izolasyon ve karantina gibi uygulamalar başladı (1). Dünya çapında önerilen izolasyon önlemleri, modern tarihte daha önce hiç görülmemiş büyüklüktedir. Bu tür önlemlerin çoğu henüz bilinmeyen geniş kapsamlı sonuçları vardır (2). COVID-19'un yayılmasını azaltmaya yönelik izolasyon önlemleri insanların sosyal etkileşimleri sınırlaması ve evde uzun süreler geçirmelerine bağlı olarak bireylerde stres seviyelerinde artışa sebep olmuştur (3).

İnsan yaşamında, özellikle evlilik hayatında mutluluğun en önemli faktörlerinden biri cinsellik ve cinsel ilişkidir (4). Kadın cinselliği, kadının fiziksel, duygusal, sosyal ve psikolojik değişkenlerine bağlıdır ve bu değişkenler arasındaki karmaşık ve dinamik etkileşimi içerir (5). Kadın cinsel distresi, kültürel ve dini değişkenlerden, sosyal, psikolojik ve fiziksel faktörlerden etkilenen çok boyutlu ve karmaşık bir durumdur (6,7). Son zamanlarda tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 pandemisi tüm bireylerin hayatında önemli değişikliklere neden olurken, çiftlerin yaşamlarını da etkileyebilir ve partnerlerin yaşamış oldukları bu stresli süreç hem duygusal hem de bilişsel değişiklikler yol açarak, ilişki doyumunu, çift uyumunu ve cinsel aktiviteyi olumsuz etkileyebilir (8). Stresli kadın düşük düzeyde uyarılma yaşayabilir ve cinsel sıkıntı(CS) yaşayabilir (6). Yapılan bir çalışmada izolasyon sürecinde üreme çağındaki kadınların eşleri ile uzun süre birlikte olmalarına rağmen cinsel işlev ve yaşam kalitesinde önemli bir azalma ile birlikte CS da yaşadıklarını belirtmişlerdir (7). Kadınların uzun süre çocuklarla evde kalması, işini kaybetme, hastaneye gitme korkusu, cinsel ilişki sırasında COVID-19 bulaşma korkusu, stresli durum ve günlük yaşamdaki değişim, kontrasepsiyon yöntemlerine erişimin üzerindeki etki gibi birçok sebepler kadının cinsel aktivitesine zarar verebilir (9). Pandemi bölgelerinden biri olan Çin'de yapılan bir çalışmada, üreme çağındaki kadın ve erkeklerin de cinsel ve üreme sağlığını etkileyen geniş kapsamlı sorunları olduğu belirlenmiştir (10). Pandemi sürecinde yapılan bir diğer çalışmada ise çiftlerin cinsel ilişki sıklıklarında herhangi bir farklılık olmamasına rağmen, bazı kadın katılımcıların zevk, memnuniyet,

arzu ve uyarılmada azalma bildirmişlerdir (11). Çalışmalar küresel salgın zamanlarında insanların sosyal, ilişkisel ve cinsel bağlantılarını sürdürme becerilerini sınırlandırılması psikolojik sağlık üzerinde olumsuz sonuçlar doğurabildiğini belirtmişlerdir (12). Yaşanan bu stres, özel ilişkiyi olumsuz etkileyebilir. Birbirinden uzaklaşma davranışlarını artırabilir, etkili iletişimi azaltabilir ve iletişim kalitesini bozabilir (13). Çevresel stres faktörlerinin ilişki doyumu, çift uyumu ve ilişki işlevselliği üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu bildirilmiştir (14). Geniş bir sosyal ağ eksikliği, sosyal kopukluk ile daha düşük ilişki tatminine sebep olabilir ve bu durumda romantik ilişkilere zarar verebilmektedir (15). COVID-19 stresli izolasyon süreci partnerlerin hassasiyetini artırabilir, bu stresli süreçle başa çıkma becerilerini sınırlandırabilir, çiftler arasındaki ilişki doyumu, uyumu ve cinsel yaşamlarını olumsuz etkileyebilir. Bütün dünyayı etkisi altına alan küresel ve güncel bir kriz olan pandemi sebebiyle alınan izolasyon önlemlerinin üreme çağındaki kadınların ilişki doyumu ve çift uyumunun CS'ye yönelik literatür yetersizdir. Bu yüzden bu çalışmada, COVID-19 izolasyon sürecinde, üreme çağındaki kadınların ilişki doyumu ve çift uyumunun CS'sine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma ile COVID-19 izolasyon sürecinde, kadınların ilişki doyumu ve çift uyumu durumu; kadınların sosyodemografik, obstetrik özelliklerine bağlı olarak COVID-19 izolasyon süreci CS'ye sebebiyet verip vermediği; COVID-19 izolasyon sürecinde, kadınların ilişki doyumu durumunun CS'ye neden olup olmadığı ve COVID-19 izolasyon sürecinde, kadınların çift uyumunun CS üzerine etkisi araştırılmak istenmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Bu araştırma, COVID-19 izolasyon sürecinde, kadınların ilişki doyumu ve çift uyumunun CS'ye etkisini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmıştır. Veriler 1 Nisan- 20 Temmuz 2021 tarihleri arasında kadınlardan Google formlar aracılığı ile online (<https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSe1sEPfvzwdCpNj5S4nETGdM7k0nO5ogEvILSuxkkFIGPubeg/viewform>) olarak toplanmıştır. Veriler, anketin online bağlantısı kadınlara kısa mesaj yoluyla gönderilerek çevrimiçi elde edilmiştir. Gönderilen bağlantıya tıklamaları, çevrimiçi anketi açmaları, tüm soruları yanıtlamaları ve yanıtları gönder düğmesiyle kaydetmeleri istenmiştir.

Çevrimiçi ankette yer alan veriler isimlessiz olarak toplandı ve "çalışmaya katılmayı kabul et" butonuna tıkladıktan sonra soruları cevaplayabildiler. Verilerin bütünlüğünü sağlamak için eksik cevaplar hatırlatıcısı eklendi ve sisteme eksik anketler gönderilmesi engellendi. Kadınların cevapları, katılımcıyı belirleyen bir işaret olmaksızın araştırmacının e-posta adresinde birikmiştir.

Araştırmanın evrenini, 1 Nisan - 20 Temmuz 2021 tarihleri arasında dâhil edilme kriterlerine uyan kadınlar oluşturmuştur. Çalışmanın örnekleme büyüklüğü Çankaya ve Dikmen (16) yapmış olduğu çalışmasında bildirilen CS prevalansı (%38,2) baz alınarak, G*power 3.1.9.2 programı (17) ile bir birimlik fark, %95'lik güç, 0,05'lik hata payı ve 0.1 etki büyüklüğü göz önünde bulundurularak hesaplandı ve örnekleme 324 kadının alınması gerektiği belirlendi. Dahil edilme kriterleri; üreme çağında olan (18-45 yaş), evli/partneri olan, cinsel açıdan aktif olan, Türkçe okuyup anlayabilen ve araştırmaya katılmayı gönüllü olan kadınlar olarak belirlenmiştir. Dışlanma kriterleri ise cinsel olarak aktif olmayan, 18 yaş altı ve 45 yaş üstü olan, disparoni, kronik pelvik ağrısı olan kadınlar, endometriozis veya interstisyel sistit/mesane ağrısı sendromu, nörojenik mesane, jinekolojik veya ürolojik kanser, pelvik radyoterapi geçmişi, pelvik organ prolapsusu \geq derece 3, gebelik, menopoz, kendisi veya partneri COVID-19 virüsü ile enfekte olmuş olan, depresyon öyküsü veya diğer ruhsal bozukluklar, alkol ve madde bağımlılığı, büyük jinekolojik operasyonlar, cinsel işlevi etkileyen ilaç kullanımı, zihinsel engel, görsel/işitme bozukluğu olan kadınlar olarak belirlenmiştir. Veriler, gelişigüzel örnekleme yöntemi ile toplanmıştır.

Araştırmacılar, çevrimiçi anketinin ve ölçeklerinin bağlantısını telefon ve sosyal medya hesapları aracılığıyla, bir mesajlaşma uygulaması ile meslektaşları, ailesi ve akrabaları aracılığıyla kadınlara gönderdi. Ayrıca çevrimiçi bağlantıyı sosyal çevrelerindeki diğer kadınlara iletmeleri istendi. Veri toplamaya başlamadan önce, veri formlarındaki soruları ön test etmek amacıyla çalışma çevrimiçi bağlantı ile toplam 30 kadına uygulandı. Bu elde edilen veriler istatistiksel analize dâhil edilmedi. Anketlerdeki ilgili düzeltmeler yapıldıktan sonra, katılımcıların %100'üne ulaşılması hedeflendi. Anketleri içeren tüm e-postalar, mevcut gizlilik kurallarına saygı duyarak, verileri anonim

olarak paylaşılan bir veri tabanına sistematik olarak giren tek bir yazar (HEA) tarafından alındı. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu, İlişki Doym Ölçeği (İDÖ), Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği ve Kadın CS Ölçeği (KCSÖ) kullanıldı.

Kişisel bilgi formu, araştırmacılar tarafından literatür taraması doğrultusunda geliştirilmiştir (18-19). Kadınların yaş, eğitim durumu, gelir algısı gibi sosyodemografik özelliklerin yanı sıra COVID-19 izolasyon sürecine yönelik gelir durumu, ilişki durumu ve cinsel ilişki sıklığı ile ilgili olmak üzere toplam 24 soruluk bir anket formudur.

İlişki Doym Ölçeği (İDÖ), romantik ilişkilerde bireylerin doymunu ölçmek amacıyla Hendrick (20) tarafından geliştirilmiş ve iç tutarlılık katsayısı 0,86 olarak bulunmuştur. Ölçek 7 maddeden oluşup, 1 ile 7 puan arasında değişen 7'li likert tipli bir skalaya sahiptir. Ölçekte 4. madde (Ne sıklıkla ilişkinize hiç başlamamış olmayı istiyorsunuz?) ve 7. madde de ki sorular (İlişkinizde ne kadar problem var?) tersine çevrilmiş öğelerdir. Ölçek puanları 7 ile 49 (Minimum-Maximum) puan arasında değişmektedir. İDÖ'den elde edilen puanların artması, romantik ilişki doymunun arttığını göstermektedir. İDÖ'nin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik uyarlaması Curun tarafından yapılmış olup, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısını 0,86 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,70 olarak bulunmuştur.

Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği (YÇUÖ) evlilik ya da benzer ikili ilişkilerde, evli ya da birlikte yaşayan çiftlerin ilişki kalitesini değerlendirmek amacıyla Spanier tarafından geliştirilmiştir (21). Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği Gündoğdu tarafından yapıp, 2017 yılında Bayraktaroğlu ve Çakıcı (22) tarafından yeniden revize edilmiştir. Ölçek 14 maddeden oluşup 7,8,9,10 maddeler ters puanlanmıştır. Ölçek puanı 14 ile 70 puan arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puan yükseldikçe ilişki kalitesinin arttığını göstermektedir. Ölçek, doym, uzlaşım, çatışma olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı toplam puan, doym, uzlaşım, görüş birliği alt ölçekleri için sırasıyla 0.87, 0.80, 0.80, 0.74'tür. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı toplam puan, doym, uzlaşım, çatışma alt ölçekleri için sırasıyla 0.89, 0.77, 0.85, 0.72 olarak bulunmuştur. Kadın CS Ölçeği (KCSÖ), Derogatis ve ark. tarafından

cinsel işlev bozukluğu olan kadınlarda cinsellikle ilgili kişisel sıkıntıyı ölçmek için geliştirilmiştir ve Cronbach Alpha katsayısı 0.86 bulunmuştur (23). KCSÖ 13 maddelik bir ölçek olup kadınların cinsel aktivite ile ilgili sıkıntılarının farklı yönlerini değerlendirmektedir. Cinsel işlevle birlikte olan subjektif stres ve psikolojik etkilenmeyi değerlendiren, cinsel fonksiyon bozukluğu olan ve olmayan kadınları belirlemede kullanılmaktadır. Ölçek 5'li likert tipli olup, ölçekteki maddeler 0-4 arasında puanlanmaktadır. KCSÖ'den alınabilecek en düşük puan "0", en yüksek puan "52"dir. Yüksek puanlar CS'nin daha yüksek seviyelerini göstermektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği Aydın ve ark. tarafından yapılmıştır ve Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,98 olarak bulunmuştur (24). Türk kadınlarda cinsellikle ilişkili kişisel sıkıntının varlığını tespit etmek için ölçeğin kesme noktası $\geq 11,5$ olarak önerilmiştir. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0,95 olarak bulunmuştur.

İstatistiksel Analiz

Araştırma sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesi SPSS 20.0 (IBM Corp. Released 2011. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 20.0. Armonk, NY: IBM Corp) paket programı ile analiz edilmiştir. Yapılan normallik analizinde tüm ölçeklerin çarpıklık ve basıklık değerleri -1,50 ve +1,50 arasında olduğu için parametrik testler yapılmıştır. Tanımlayıcı istatistikler için sayı, yüzde, aritmetik ortalama, Standart Sapma (SS) kullanıldı. CS kesme puanları ($0 = <11,5$, $1 = \geq 11,5$) ile diğer kategorik değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için ki-kare testi, sürekli değişkenler arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için ise bağımsız gruplarda t testi kullanıldı. Diğer kategorik ve sürekli değişkenlerin cinsel disfonksiyon üzerindeki etkilerini değerlendirmek için enter yöntemi ile bivariate (binary) lojistik regresyon analizi yapıldı. Anlamli çıkan tüm değişkenler regresyon analizine dâhil edilmiştir. İstatistiksel değerlendirmede anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

Çalışma için Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurul'undan etik onay (Karar no: 2021/430) izni alınmıştır. Çalışmaya katılan kadınlara formu doldurmadan önce çalışma ile ilgili açıklamalar yapıldı. Ayrıca katılımcılara, katılımlarının tamamen gönüllülük esasına dayalı olduğu ve kimliklerinin gizli

kalacağı bilgisi verildi. Araştırmada kullanılan ölçeklerin yazarlarından da ölçek kullanım izinleri alınmıştır.

BULGULAR

Kadınların yaş ortalaması 34,2 (SS:7,2) olup, evlilik süreleri ise 10,7 (SS:7,9) yıldır. Kadınların ortalama 64,9 (SS:10,5) kiloya sahip olup hepsi evlidir. COVID-19 izolasyon sürecinde CS olan ve olmayan kadınların sosyodemografik ve obstetrik özelliklerine göre karşılaştırılması Tablo 1'de gösterilmiştir. CS değerlendirmesinde 117 kadının KCSÖ $\geq 11,5$ kesme puanının üstünde olarak, %36,1'nin CS yaşadıkları belirlendi. İzolasyon sürecinde; gelir düzeyinde azalma olan, cinsel ilişki sıklığı ay da bir olan, cinsel yaşam kalitesinden memnun olmayan, cinsel istek yoğunluğunda azalma olan, cinsel kaçınma davranışında bulunan kadınların daha fazla CS yaşadıkları tespit edildi ($p < 0,05$) (Tablo 1). CS olan ve olmayan kadınların sosyodemografik ve obstetrik özellikleri bakımından benzer bulunmuştur ($p > 0,05$) (Tablo 1).

İlişki Doyum Ölçeği (İDÖ) ve Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği (YÇUÖ) puanları düşük olan kadınların daha fazla CS yaşadıkları belirlenmiştir ($p < 0,05$) (Tablo 2). Yaş, evlilik süresi ve kilo bakımından CS olan ve olmayan kadınlar arasında fark bulunmamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 2). Kadınlarda CS sebep olabilecek risk faktörlerinin lojistik regresyon analizi Tablo 3'te gösterilmiştir. CS kesme puanına göre yapılan istatistik sonucu anlamlı çıkan değişkenler lojistik regresyon analizine dahil edilmiştir. CS neden olabilecek risk faktörleri için regresyon modeli anlamlıydı ($\chi^2 = 95,038$, $p < 0,001$) ve varyansın %34'ünü açıklıyordu (Tablo 3). İzolasyon sürecinde; cinsel yaşam kalitesinden memnun olmama durumu (OR=0,206, 95% [CI]= 0,096–0,444), cinsel istek yoğunluğunda azalma durumu (OR=0,505, 95% [CI]= 0,276–0,923), İDÖ (OR=0,112, 95% [CI]= 0,526–1,559) ve YÇUÖ (OR=1,052, 95% [CI]= 1,008–1,097) puanı düşük olan kadınların CS için önemli risk faktörleri olarak bulunmuştur ($p < 0,05$) (Tablo 3).

TARTIŞMA

Bu çalışma, stresli COVID-19 izolasyon sürecinde kadınların ilişki doyumunun ve çift uyumunun CS durumuna etkisini araştırmıştır. Çalışmadan elde edilen sonuçlar, COVID-19 izolasyon sürecinde evli kadınların ilişki doyumuna, çift uyumuna ve CS durumlarına ve

Tablo 1. COVID-19 izolasyon sürecinde cinsel sıkıntısı (CS) olan ve olmayan kadınların sosyodemografik ve obstetrik özelliklerine göre karşılaştırılması

Özellikler	CS olan (KCSÖ ≥11,5) n = 117	CS olmayan (KCSÖ <11,5) n = 207	χ^2	p
	n (%)	n (%)		
Öğrenim durumu				
İlköğretim	16 (13,7)	29 (14)		
Lise	35 (29,9)	53 (25,6)		
Üniversite ve üzeri	66 (56,4)	125 (60,4)	0,712	0,700*
Çalışma durumu				
Çalışıyor	59 (50,4)	115 (55,6)		
Çalışmıyor	58 (49,6)	92 (44,4)	0,791	0,374
Gelir düzeyi algısı				
İyi	27 (23,1)	65 (31,4)		
Orta	81 (69,2)	133 (64,3)		
Kötü	9 (7,7)	9 (4,3)	3,607	0,165*
Aile tipi				
Çekirdek	103 (88)	189 (91,3)		
Geniş	14 (12)	18 (8,7)	0,568	0,451*
Yaşadığı yer				
il	70 (59,8)	107 (51,7)		
İlçe/köy	47 (40,2)	100 (48,3)	1,997	0,158
Sigara kullanma				
Evet	20 (17,1)	44 (21,3)		
Hayır	97 (82,9)	163 (78,7)	0,575	0,448*
Doğum kontrol yöntemi kullanma durumu				
Evet	57 (48,7)	115 (55,6)		
Hayır	60 (51,3)	92 (44,4)	1,403	0,236
Çocuk sayısı				
Çocuğum yok	22 (18,8)	41 (19,8)		
1	32 (27,4)	67 (32,4)		
2	47 (40,2)	86 (41,5)		
3 ve üzeri	16 (13,7)	13 (6,3)	5,051	0,168*
Çalışma durumu				
Evet, işsiz	14 (12)	17 (8,2)		
Evet, yarı zamanlı veya ev ofisi	24 (20,5)	57 (27,5)		
Hayır	79 (67,5)	133 (64,3)	2,710	0,258*
İzolasyon sürecinde gelir düzeyinde azalma durumu				
Evet	71 (60,7)	94 (45,4)		
Hayır	46 (39,3)	113 (54,6)	6,977	0,008

χ^2 = Ki-kare test, * Düzeltilmiş ki-kare. CS: Cinsel Sıkıntı, KCSÖ: Kadın Cinsel Sıkıntı Ölçeği

Tablo 1. devamı.

İzolasyon sürecinde cinsel ilişki sıklığı				
Her gün	7 (6)	7 (3,4)		
İki güne bir	19 (16,2)	71 (34,3)		
Haftada bir	45 (38,5)	94 (45,4)		
İki haftada bir	24 (20,5)	16 (7,7)		
Ayda bir	22 (18,8)	19 (9,2)	26,139	0,000
İzolasyon sürecinde cinsel yaşam kalitesinden memnun olma durumu				
Evet	65 (55,6)	194 (93,7)		
Hayır	52 (44,4)	13 (6,3)	65,530	0,000*
İzolasyon sürecinde cinsel istek yoğunluğunda azalma durumu				
Evet	58 (49,6)	43 (20,8)		
Hayır	59 (50,4)	164 (79,2)	28,897	0,000
İzolasyon sürecinde cinsel kaçınma davranışında bulunma				
Evet	65 (55,6)	48 (23,2)		
Hayır	52 (44,4)	159 (76,8)	34,479	0,000

χ²= Ki-kare test, * Düzeltilmiş ki-kare

Tablo 2. COVID-19 izolasyon sürecinde cinsel sıkıntısı (CS) olan ve olmayan kadınların yaş, evlilik süresi, kilo, yenilenmiş çift uyum ölçeği (YÇUÖ) ve ilişki doyum ölçeği (İDÖ) özelliklerine göre karşılaştırılması

Değişkenler	CS olan (KCSÖ ≥11,5) n = 117	CS olmayan (KCSÖ <11,5) n = 207	t	p
	Ort. (SS)	Ort. (SS)		
Yaş (yıl)	34,3 (7,6)	34,1 (7)	0,178	0,856
Evlilik süresi (yıl)	11 (8,2)	10,6 (7,7)	0,446	0,656
Kilo	64,2 (9,2)	65,3 (11,2)	-0,861	0,390
İlişki Doyum Ölçeği (İDÖ)	33,3 (7,7)	39,2 (5,9)	-7,175	0,000
Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği (YÇUÖ)	46,4 (10,3)	54,7 (7,8)	-7,563	0,000

t=bağımsız gruplarda t testi, Ort.= Ortalama, SS=Standart Sapma, CS: Cinsel Sıkıntı, KCSÖ: Kadın Cinsel Sıkıntı Ölçeği

ebelik literatürüne önemli bir katkı sunmaktadır. Çalışmada kadınların %36,1'nin (n=117) CS yaşadıkları tespit edildi. COVID-19 izolasyon sürecinde CS'yi değerlendiren bu ölçeğe yönelik araştırmalar oldukça sınırlı olup, yapılan çalışmalar genellikle cinsel işlev bozukluğu ve cinsel ilişki sıklığına yöneliktir. COVID-19 izolasyon sürecinde İtalya'da üreme çağındaki kadınlarla yapılan bir çalışmada, kadınların cinsel işlev fonksiyonlarının bozulduğu ve CS'lerinin arttığı bildirilmiştir (7). Mısır'daki COVID-19 salgını sırasında yapılan başka bir çalışmada ise her iki partnerde de

daha düşük cinsel tatmin bulunup ve cinsel işlev zorluğu yaşadıkları ve cinsel ilişkide tatminsizlik riski daha yüksek bulunmuştur (25). Bununla birlikte sosyal izolasyon sürecinde, çiftlerin cinselliklerinde herhangi bir değişiklik olmadığı bildiren çalışmada bulunmaktadır (11). Hem psikolojik hem de hormonal (artan kortizol) faktörlerin, kronik stresin yüksek olduğu kadınlarda düşük cinsel uyarılma düzeyleriyle ilişkili olduğu belirtilmiştir (6). COVID-19 gibi çevresel stres durumunda kadınların cinselliği etkilenmektedir ve CS'ye neden olmaktadır. CS yaşayan bu kadınların

Tablo 3. COVID-19 izolasyon sürecinde cinsel sıkıntısı (CS) olan ve olmayan kadınların anlamlı çıkan faktörlere göre lojistik regresyon analizi

Değişkenler	CS olan grup (KCSÖ ≥11.5)					
	B	SS	Odds Ratio (OR)	%95 Güven Aralığı (CI)		p
				Min	Maks	
İzolasyon sürecinde gelir düzeyinde azalma durumu (evet = 1)	-0,096	0,277	0,909	0,528	1,565	0,730
İzolasyon sürecinde cinsel ilişki sıklığı (ayda bir = 1)	-0,180	0,422	0,836	0,365	1,911	0,670
İzolasyon sürecinde cinsel yaşam kalitesinden memnun olma durumu (hayır = 1)	-1,580	0,392	0,206	0,096	0,444	0,000
İzolasyon sürecinde cinsel istek yoğunluğunda azalma durumu (evet = 1)	-0,684	0,308	0,505	0,276	0,923	0,026
İzolasyon sürecinde cinsel kaçınma davranışında bulunma (evet = 1)	-0,232	0,327	0,793	0,418	1,505	0,478
<i>İlişki Doyum Ölçeği (İDÖ)</i>	-2,193	1,040	0,112	0,526	1,559	0,035
Yenilenmiş Çift Uyum Ölçeği (YÇUÖ)	0,051	0,022	1,052	1,008	1,097	0,019

*Binary Lojistik Regresyon Analizi Enter yöntemi ile gerçekleştirildi n = 234; Cox & Snell R Square = 0,255; Nagelkerke R Square = 0,349
CS: Cinsel Sıkıntı, KCSÖ: Kadın Cinsel Sıkıntı Ölçeği

sıkıntılarını hafifletmek için müdahale stratejileri önerilmektedir.

Çalışmamızda, COVID-19 izolasyon sürecinde cinsel yaşam kalitesinden memnun olmayan kadınların CS yaşama durumları daha yüksek bulunmuştur. COVID-19 pandemisinin kadın cinsel davranışı üzerindeki etkisinin değerlendirildiği bir çalışmada kadınların cinsel yaşam kalitelerinin önemli oranda azaldığı bildirilmiştir (26). Yapılan başka bir çalışmada da pandemi sürecinde cinsel partnerleriyle birlikte yaşayan enfekte olmayan üreme çağındaki kadınların cinsel işlevi ve yaşam kalitesinin olumsuz yönde etkilendiği belirtilmiştir (7). Li ve ark. pandemi sürecinde yaptıkları çalışmada ise kadınların %39'unun cinsel tatmin ve cinsel aktivite kalitesinde önemli bir düşüş olduğunu bildirmişlerdir (27). COVID-19 izolasyon süreci akut stresin kadınların cinsel yaşam kalitesi üzerindeki olumsuz etkisini göstermektedir. Bu dönemde kadınlara çevrimiçi bir programla ve destek grupları ile verilebilecek cinsel yaşamına yönelik psikolojik destek ve ilişki eğitimi CS'lerini hafifletmeye yardımcı olabilir.

Çalışmada, izolasyon sürecinde, kadınlarda cinsel istek yoğunluğunda azalma durumu, CS için risk faktörü bulunmuştur. Ayrıca CS yaşayan kadınların, %18,8'inin cinsel ilişki sıklığının (ayda bir) azaldığı ve %55,6'nın cinsel kaçınma davranışında buldukları belirlendi. Karantina sırasında cinsellik üzerine yapılan çalışmalarda, Birleşik Krallık katılımcılarının %60'ında (28) ve Çinli katılımcıların %37'sinde cinsel ilişki sıklığında azalma olduğu bulunmuştur (10). Bununla

birlikte üç güneydoğu Asya ülkesinde, katılımcıların yaklaşık %70'i partnerleriyle haftada bir ile beş kez veya daha fazla cinsel aktivitede bulduklarını ve bu durumun karantina öncesine göre önemli bir artış gösterdiği (29), aynı şekilde ülkemizde yapılan bir çalışmada da cinsel ilişki sıklığının pandemi öncesine kıyasla önemli ölçüde artış olduğu bulunmuştur (26). İtalya'da 1515 genç üzerinde yapılan bir araştırma, katılımcıların çoğunun cinsel istek ve uyarılmada bir artış yaşamasına rağmen, bunun cinsel ilişki sıklığında bir artışa dönüşmediğini bildirmişlerdir (30).

Yapılan regresyon analizi sonucumuza göre stresli COVID-19 izolasyon sürecinde romantik ilişki doyumu azalan kadınların daha fazla CS yaşadıkları belirlenmiştir. COVID-19 enfeksiyonu korkusu ve uzun süreli karantina, katılımcılarda daha yüksek düzeyde kaygı yaratarak ilişki doyumlarının kötüleşmesine neden olduğu belirtilmiştir (11). COVID-19 izolasyon sürecinde, romantik ilişki doyumunda önemli azalma olduğu yapılan çalışmalarda bildirilmiştir (31). COVID-19 korkusunun cinsel sağlık üreme sağlığı ile ilişki doyumu arasında negatif ilişki olduğunu vurgulanmıştır (32). COVID-19 Pandemisi sırasında yapılan prospektif bir çalışmada, yüksek düzeyde stresin, karantina sırasında her iki partnerin romantik ilişki ve evlilik doyumları olumsuz etkilenmiştir (33).

Çalışmamızda, stresli COVID-19 izolasyon sürecinde çift uyumu azalan kadınların daha fazla CS yaşadıkları belirlenmiştir. Pandemi ile ilişkili değişiklikler tüm ailenin işleyişini bozduğunu ve bir kişiyi rahatsız eden

stresin eş üzerinde de olumsuz etkiler yaratabileceği belirtilmektedir (34). Stresli olaylar eşler tarafından yalnızca kişisel bir yük olarak görülmez, aynı zamanda ilişkilerini de etkileyen bir durum olarak görülür (13). Bodenmann (35) sistemik işlemsel modele göre, ilişki dışından kaynaklanan stresörlerin, içsel stres oluşturarak ilişkiye yayılabilir ve bu iki stres türü, romantik ilişkiyi ve çiftlerin uyumunda önemli düşüşlere sebep olabilir. Pietromonaco ve Overall'in modeline göre, dış stres olumsuzluk ve düşmanlık gibi uyumsuz ikili ilişki süreçlerine yol açabileceği belirtilmiştir (36). COVID-19 pandemi süreci ve sokağa çıkma yasağı çiftleri sosyal izolasyona zorladı ve çiftler günlük hayatlarıyla (çocuk bakımı gibi) yüzleşmek zorunda kaldılar. Stresin yayılması, eşler tarafından birlikte geçirilen zamanın azaltılması, karşılıklı duygularının zayıflaması, iletişimin azalması veya bazı rahatsızlıkların (kaygı, depresyon, katılık) ortaya çıkma durumunu artırarak çiftlerin uyumunu bozabilmektedir (37). Bu yüzden çiftlerin ilişki doyumunu ve çift uyumunu arttırmak ve desteklemek için çevrimiçi bir programla ilişki eğitimi müdahaleleri yararlı olabileceğini düşünmekteyiz.

SONUÇ

COVID-19 izolasyon sürecinde, kadınların %36,1'nin CS yaşadıkları belirlendi. İzolasyon sürecinde, cinsel yaşamından memnun olmayanların, cinsel istek yoğunluğunda azalma olanların, ilişki doyumu ve çift uyum puanı düşük olan kadınların CS'leri için önemli risk faktörleri olarak bulunmuştur. Bununla birlikte; gelir düzeyinde azalma olan, cinsel ilişki sıklığı azalan (ay da bir) ve cinsel kaçınma davranışında bulunan kadınların daha fazla CS yaşadıkları belirlendi. Stresli COVID-19 izolasyon sürecinde, kadınların CS yaşadığı gerçeği göz önüne alındığında, ebelerin çiftlere cinsel eğitim vermesi, cinsel danışmanlık programının uygulanması, kadınlardaki stresi azaltarak CS'yi azaltabilir.

KAYNAKLAR

1. Cheng VCC, Wong SC, To KKW, Ho PL, Yuen KY. Preparedness and proactive infection control measures against the emerging novel coronavirus in China. *J Hosp Infect.* 2020;104(3): 254-5.
2. Alpalhão M, Filipe P. The Impacts of Isolation Measures Against SARS-CoV-2 Infection on Sexual Health. *AIDS Behav.* 2020; 24(8): 2258-9.
3. Wang C, Pan R, Wan X, Tan Y, Xu L, Ho CS et al. Immediate Psychological Responses and Associated Factors during the Initial

Stage of the 2019 Coronavirus Disease (COVID-19) Epidemic among the General Population in China. *Int J Environ Res Public Health.* 2020; 17(5): 1-25.

4. Gülsün M, Ak M, Bozkurt A. Psikiyatrik Açıdan Evlilik ve Cinsellik. *PGY.* 2009; 1(1): 68-79.
5. Ahmed MR, Madny EH, Sayed Ahmed WA. Prevalence of female sexual dysfunction during pregnancy among Egyptian women. *J Obstet Gynaecol Res.* 2014; 40(4): 1023-9.
6. Hamilton LD, Meston CM. Chronic stress and sexual function in women. *J Sex Med.* 2013; 10(10): 2443-54.
7. Schiavi MC, Spina V, Zullo MA, Colagiovanni V, Luffarelli P, Rago R et al. Love in the Time of COVID-19: Sexual Function and Quality of Life Analysis During the Social Distancing Measures in a Group of Italian Reproductive-Age Women. *J Sex Med.* 2020; 17(8): 1407-13.
8. Muise A, Harasymchuk C, Day LC, Bacev-Giles C, Gere J, Impett EA. Broadening your horizons: Self-expanding activities promote desire and satisfaction in established romantic relationships. *J Pers Soc Psychol.* 2019; 116(2): 237-58.
9. Peyravi M, Soltani A, Ahmadi Marzaleh M. Women's Sexual Health in COVID-19 Pandemic: Challenges and Solutions. *Prehosp Disaster Med.* 2020; 35(6): 698-9.
10. Li G, Tang D, Song B, Wang C, Qunshan S, Xu C et al. Impact of the COVID-19 Pandemic on Partner Relationships and Sexual and Reproductive Health: Cross-Sectional, Online Survey Study. *J Med Internet Res.* 2020; 22(8): 1-7.
11. Panzeri M, Ferrucci R, Cozza A, Fontanesi L. Changes in Sexuality and Quality of Couple Relationship During the COVID-19 Lockdown. *Front Psychol.* 2020; 11: 1-8.
12. Holmes EA, O'Connor RC, Perry VH, Tracey I, Wessely S, Arseneault L et al. Multidisciplinary research priorities for the COVID-19 pandemic: a call for action for mental health science. *Lancet Psychiatry.* 2020; 7(6): 547-60.
13. Randall AK, Bodenmann G. Stress and its associations with relationship satisfaction. *Curr Opin Psychol.* 2017; 13: 96-106.
14. Reizer A, Ein-Dor T, Possick C. Living at risk: Dyadic examination of the links among environmental stress, attachment orientations and marital support provision. *Journal of Social and Personal Relationships.* 2012; 29(5): 694-712.
15. Segrin C, Powell HL, Givertz M, Brackin A. Symptoms of depression, relational quality, and loneliness in dating relationships. *Personal Relationships.* 2003; 10(1): 25-36.
16. Çankaya S, Alan Dikmen H. Effects of depression, anxiety, stress, and partner relationship satisfaction on sexual dysfunction in women in the postpartum period. *Sexual and Relationship Therapy.* 2020: 1-16.
17. Faul F, Erdfelder E, Lang AG, Buchner A. G*Power 3: a flexible

statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behav Res Methods*. 2007; 39(2): 175-91.

18. Karsiyakali N, Sahin Y, Ates HA, Okucu E, Karabay E. Evaluation of the Sexual Functioning of Individuals Living in Turkey During the COVID-19 Pandemic: An Internet-Based Nationwide Survey Study. *Sex Med*. 2021; 9(1): 1-7.

19. Culha MG, Demir O, Sahin O, Altunrende F. Sexual attitudes of healthcare professionals during the COVID-19 outbreak. *Int J Impot Res*. 2021; 33(1): 102-9.

20. Hedrick SS. A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of marriage and family*. 1988; 50: 93-8.

21. Spanier GB. Measuring dyadic adjustment: A newscales for assessing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*. 1976; 38: 15-28.

22. Bayraktaroğlu HT, Çakıcı ET. Psychometric properties of Revised form Dyadic Adjustment Scale in a sample from North Cyprus. *International Journal of Educational Science*. 2017; 19(2,3): 113-9.

23. Derogatis LR, Rosen R, Leiblum S, Burnett A, Heiman J. The Female Sexual Distress Scale (FSDS): initial validation of a standardized scale for assessment of sexually related personal distress in women. *J Sex Marital Ther*. 2002; 28(4): 317-30.

24. Aydın S, Onaran ÖI, Topalan K, Aydın ÇA, Dansuk R. Development and Validation of Turkish Version of The Female Sexual Distress Scale-Revised. *Sex Med*. 2016; 4(1): e43-e50.

25. Omar SS, Dawood W, Eid N, Eldeeb D, Munir A, Arafat W. Psychological and Sexual Health During the COVID-19 Pandemic in Egypt: Are Women Suffering More?. *Sex Med*. 2021; 9(1): 1-2.

26. Yuksel B, Ozgor F. Effect of the COVID-19 pandemic on female sexual behavior. *Int J Gynaecol Obstet*. 2020; 150(1): 98-102.

27. Li S, Wang Y, Xue J, Zhao N, Zhu T. The Impact of COVID-19 Epidemic Declaration on Psychological Consequences: A Study on Active Weibo Users. *Int J Environ Res Public Health*. 2020; 17(6): 1-9.

28. Jacob L, Smith L, Butler L, Barnett Y, Grabovac I, McDermott D et al. Challenges in the Practice of Sexual Medicine in the Time of COVID-19 in the United Kingdom. *J Sex Med*. 2020; 17(7): 1229-36.

29. Arafat SMY, Alradie-Mohamed A, Kar SK, Sharma P, Kabir R. Does COVID-19 pandemic affect sexual behaviour? A cross-sectional, cross-national online survey. *Psychiatry Res*. 2020; 289: 1-2.

30. Cocci A, Giunti D, Tonioni C, Cacciamani G, Tellini R, Polloni G et al. Love at the time of the COVID-19 pandemic: preliminary results of an online survey conducted during the quarantine in Italy. *Int J Impot Res*. 2020; 32(5): 556-7.

31. Fernandes CS, Magalhães B, Silva S, Edra B. Marital Satisfaction of Portuguese Families in Times of Social Lockdown. *The Family Journal*. April 2021.

32. Reizer A, Koslowsky M, Geffen L. Living in fear: The relationship

between fear of COVID-19, distress, health, and marital satisfaction among Israeli women. *Health Care Women Int*. 2020; 41(11-12): 1273-93.

33. Turliuc MN, Candel OS. Not All in the Same Boat. Socioeconomic Differences in Marital Stress and Satisfaction During the COVID-19 Pandemic. *Front Psychol*. 2021; 12: 1-11.

34. Prime H, Wade M, Browne DT. Risk and resilience in family well-being during the COVID-19 pandemic. *Am Psychol*. 2020; 75(5): 631-43.

35. Bodenmann G. A systemic-transactional conceptualization of stress and coping in couples. *Swiss Journal of Psychology / Schweizerische Zeitschrift für Psychologie/Revue Suisse de Psychologie*. (1995);54(1), 34-49

36. Pietromonaco PR, Overall NC. Applying relationship science to evaluate how the COVID-19 pandemic may impact couples' relationships. *Am Psychol*. 2021; 76(3): 438-50.

37. Bodenmann, G. Dyadic Coping and Its Significance for Marital Functioning. In T. A. Revenson, K. Kayser, & G. Bodenmann (Eds.), *Couples coping with stress: Emerging perspectives on dyadic coping* American Psychological Association. 2005:33-49.